

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Självständiga lärosäten (SOU 2008:104)

Riksgälden har inga synpunkter angående förslaget att använda den nya associationsformen som ett medel för att nå en ökad självständighet för lärosätena – även om betänkandets analys av alternativa lösningar för att uppnå den önskade självständigheten delvis saknar djup. Däremot anser Riksgälden att vissa risker som är förknippade med förslaget bör belysas tydligare och hanteras på ett ansvarsfullt sätt. Det gäller inte minst den minskade kontroll och de potentiellt större kreditrisker som uppkommer för staten. Vi lämnar också några kommentarer kring administrationen av lån till lärosätena.

Riskhantering

Analysen i betänkandet har sin utgångspunkt i en ökad frihet för lärosätena. I praktiken leder friheten även till en ökad risk och potentiellt högre kostnader för staten. Huruvida staten anser att fördelarna med ökad frihet överväger detta är i slutändan en politisk fråga. Riksgälden anser dock att risktagandet bör belysas och hanteras på ett tydligt och ansvarsfullt sätt.

I den föreslagna modellen kommer lärosätena, i form av egna juridiska personer, att i större utsträckning på eget ansvar kunna fatta stora finansiella beslut. I dagens system behöver samma beslut godkännas av riksdag och regering. Med dessa finansiella åtaganden uppkommer kreditrisker som bärs av staten genom att lärosätena har tillgång till statliga lån och garantier. Samtidigt är det svårt att se en situation där staten skulle tillåta självständiga lärosäten att gå i konkurs.

Förslaget innebär därmed att staten i praktiken fortfarande bär det ekonomiska ansvaret samtidigt som den i mångt och mycket saknar direkt kontroll över de risker som byggs upp. Med andra ord lämnar staten ifrån sig kontroll – för att uppnå målet att ge lärosätena större frihet – samtidigt som man behåller sistahandsansvaret för att finansiellt reda ut riktigt dåliga situationer. Detta riskerar att skapa en otydlig ansvarsfördelning mellan staten och lärosätena och en olycklig incitamentsstruktur.

Bortsett ansvarsfördelningen mellan staten och de självständiga lärosätena så bör staten på ett lämpligt sätt hantera uppkomna kreditrisker – utifrån vad som normalt görs för statliga garantier och krediter. I dessa fall är kreditrisken

betingad av lärosätenas återbetalningsförmåga vilken i sin tur delvis är beroende av intäkter från staten. Detta kan beskrivas som en politisk och inomstatlig risk vilken enligt Riksgäldens erfarenhet är mycket svår och ofta meningslös att kvantifiera. Mot den bakgrunden anser vi det mindre lämpligt att försöka hantera statens kreditrisker gentemot lärosätena i enlighet med den statliga garantimodellen.

Ett bättre sätt att hantera risken vore att regering och riksdag pekade ut en anslagspost som ska användas för att täcka eventuella framtida kostnader som uppstår på grund av kreditförluster från statliga garantier och krediter till de mer självständiga lärosätena.

Låneadministration

Riksgälden har inga synpunkter på att lärosätena efter övergången till ny verksamhetsform får fortsätta att låna i Riksgälden. Vi ger idag lån till statligt ägda bolag efter beslut av regering och riksdag. Villkor för de lånen regleras i särskilda avtal mellan det statliga bolaget och Riksgälden. Så bör även vara fallet för de olika lärosätena. Övriga villkor för verksamheten och låneramar bör regleras i de verksamhetsavtal som gäller mellan staten och varje enskilt lärosäte. Det administrativa arbetet kommer dock att öka då antalet avtal blir betydligt fler än idag.

I detta ärende har riksgäldsdirektören Bo Lundgren beslutat efter föredragning av Mikael Håkansson

Bo Lundgren

Mikael Håkansson